

Spoznavajmo zanimive trajnice

▲ *Allium caucasicum* je nekoliko manj poznana vrsta okrasnega luka z vijoličastimi rožnatimi cvetovi poleti. Če ga bomo po prvem cvetenju porezali, bo ponovno zacvetel.

Luk, čebula (*Allium*)

Okrasni luki so zanimive in trpežne trajnice z lepimi raznolikimi cvetovi pozno spomladi in poleti. Vsi deli rastline imajo značilen vonj. Poznamo jih predvsem kot uporabne rastline (drobnjak, čebula, por itd.), vedno bolj pa pridobivajo veljavo kot okrasne rastline.

Najlepše uspevajo na polnem soncu, v rodovitnih in dobro odcednih tleh. Visoko rastoče vrste sadimo na cvetlične grede, nižje rastoče pa v skalnjake v peščena tla. Večino jih uvrščamo med čebulnice, le nekaj vrst je šopasto rastočih trajnic s koreninami. Dve izmed teh vrst sta opisani v nadaljevanju. Po navadi imajo pritlične suličaste liste z značilnim vonjem po čebuli. Različne vrste cvetijo od sredine pomladi do jeseni. Cvetovi so po navadi združeni v velika kroglasta ali navidezno kobulasta socvetja, ki so nameščena na vrhu pokončnega cvetnega stebela. V okrasne namene gojimo več različnih vrst.

A. schoenoprasum, drobnjak, po navadi gojimo zaradi užitnih listov in cvetov, vedno večkrat pa tudi v okrasne namene, saj se odlikuje po lepih cvetovih, ki se razcvetajo celo poletje. Sadimo ga na cvetlične grede v družbo cvetočih trajnic, kot so plahtica, kadulja, mačja meta, ivanjšičica in jetičnik. Ima ozke, votle in pokončne liste, ki so zeleno modri. Drobnjakovi cvetovi so rožnato vijoličasti, pri nekaterih sortah tudi beli in vijolični. Združeni

so v glavičasta socvetja. Cveti od junija do jeseni. Priporočljivo je, da jih poleti po prvem cvetenju porežemo, da se lepše razraščajo. Zraste do 40 cm v višino. Najlepše uspeva v nekoliko vlažnih tleh. Poleg listov so užitni tudi cvetovi, ki jih dodajamo solatam.

A. tuberosum, kitajski drobnjak, zacveti razmeroma pozno, šele v drugi polovici poletja, in cveti do jeseni. Cvetovi so beli, zvezdaste oblike. Je zanimiva trajnica za cvetlične grede. Iz odebeljenih, ploščatih korenin izraščajo svetlo zeleni listi, ki so za razliko od listov drobnjaka

▲ *Allium tuberosum*, kitajski drobnjak, zacveti razmeroma pozno, šele v drugi polovici poletja in cveti do jeseni. Cvetovi so beli, zvezdaste oblike. Na fotografiji v družbi kitajskega trstikovca.

ploščati. Cveteti začne avgusta. Vsi deli rastline imajo blag vonj in okus, nekje med česnom in drobnjakom, ter so užitni. Zraste do 40 cm v višino in do 30 cm v širino. Izvira iz jugovzhodne Azije. Sadimo ga v vlažna tla na cvetlično gredo v družbo hermelik, nizkih jesenskih aster, mačje mete, lepih očk in okrasnih trav.

Mleček (*Euphorbia*)

Mlečki so zanimive trajnice z nenavadnimi cvetovi in lepim listjem, ki jih sadimo na cvetlične grede, v skalnjake, nekatere vrste pa so odlične za pokrivanje tal. V naravi je razširjenih okoli 2000 različnih vrst enoletnic, grmov, sukulentnih trajnic, trajnic in dreves. Razširjeni so po vsem svetu, razen na Antarktiki. V rod spada tudi vsem poznana sobna rastlina božična zvezda, *E. pulcherrima*.

Vse te na videz tako različne rastline imajo vendarle dve skupni lastnosti, zaradi katerih jih uvrščamo v isti rod, to je nenavadna struktura cveta in mleček oziroma lateks. Ta lahko ob dotiku povzroča alergije, tako da je pri delu z mlečki priporočljivo nositi rokavice. Zanimiva je nenavadna struktura cveta – cvet pri mlečku je zelo reduciran, odsotni so tako čašni kakor tudi venčni listi. Kar štejemo za cvet, so različno obarvani ovršni listi, ki privabljajo opravevalce in obdajajo gol cvet. Mleček ali lateks je mleku podobna tekočina, ki je v vseh delih rastline in je strupen.

Večina prezimno trdnih mlečkov najbolje uspeva na sončnih, nekoliko zavetnih legah in v odcednih tleh. V vrtovih raste več vrst.

E. characias ssp. *wulfenii*, wulfenov mleček, je vednozeleno trajnica, ki ima zelo lepo obliko rasti. Zraste do 90 cm, pone-

kod celo više. Odlikuje se po modrikasto zelenih listih in rumenih cvetovih pozno spomladi in na začetku poletja. Sadimo ga na sončne lege. Prezimno trden je le na Primorskem. V celinski Sloveniji bo sicer preživel zimo, če bo posajen v odcedna tla, vendar pa ne bo bujne rasti.

Vednozelen je tudi naskalni mleček, *E. myrsinites*. Raste med skalami in ga lahko sadimo na zelo revna, vendar dobro odcedna tla. Je nizka, polegla trajnica, ki ima zgodaj spomladi na vrhu stebel skupine rumenkastih socvetij. Listi so majhni, koničasti, modro sive barve in spiralo nameščeni vzdolž stebela, kar je še posebno lepo. Priporočljivo je, da dolge poganjke takoj po cvetenju porežemo. Iz sredine rastline bodo kmalu pognali novi. *E. amygdaloides* var. *robbiae*, mandljevolistni mleček, raste tudi na senčnih legah, pod krošnjami dreves. Pri rasti ga ne ovira niti to, da so tla pod drevesi po navadi zelo suha in revna, zato je znan kot eden boljših pokrivalcev tal za senco. Je vednozeleno trajnica z bleščečimi temno zelenimi listi. Tudi ta vrsta pozno spomladi razvije skupine okroglih zelenkasto rumenih socvetij. Zraste do 50 cm.

E. polychroma, mnogobarvni mleček, je košata trajnica, ki zraste do 40 cm. Cveti rumeno in je ena lepših v maju cvetočih trajnic. Lep je tudi po cvetenju. Jeseni se listi obarvajo rumeno rdeče.

Euphorbia polychroma, mnogobarvni mleček, je košata trajnica z rumenimi cvetovi. Je ena lepših maja cvetočih trajnic. Jeseni se listi obarvajo rumeno rdeče.

Euphorbia amygdaloides var. *robbiae*, mandljevolistni mleček, raste tudi na senčnih legah, pod krošnjami dreves. Pri rasti ga ne ovira niti to, da so tla pod drevesi po navadi zelo suha in revna, zato je znan kot eden boljših pokrivalcev tal za senco.

Sadrenka, pajčolanka (*Gypsophila*)

Pajčolanka se odlikuje po nežnih cvetnih steblih in množici drobnih cvetov, ki so cenjeni na cvetličnih gredah in v šopkih. Najlepše uspevajo na sončnem rastišču in v globokih, odcednih apnenčastih tleh. Rasle bodo tudi v suhih in peščenih tleh. Slabo prenašajo zimsko mokroto. Imajo tanka, po navadi nekoliko zavita stebila in debele odebeljene korenine. Listi so suličaste oblike in običajno modro zeleni. Na koncu razvejanih cvetnih stebel se celo poletje odpirajo drobni cvetovi, ki so beli ali rožnati. Po prvem cvetenju je priporočljivo, da poganjke porežemo, saj bodo na novo odgnali in cveteli do jeseni. Odraslih rastlin ne presajamo, pustiti jih je treba kar najbolj pri miru. V vrtovih gojimo predvsem dve vrsti s sortami.

G. repens, plazeča sadrenka, je vednozelenena in razprostrta trajnica z močno razvejano koreniko. Zraste le do 15 cm v višino, zato pa se bolj širi. Vitka stebila so olistana s podolgovato jajčastimi listi, ki so modrikasto zeleni. Poleti se na vrhovih stebel razcvetajo skupine majhnih okroglih belih ali rožnatih cvetov. Je odlična rastlina za skalnjake in za prekrivanje suhih zidov ali brežin. Cveti vse poletje do jeseni. Sadimo jo lahko tudi na grobove. *G. paniculata*, latnata sadrenka, je trajnica z globokimi koreninami, zato je ne presajamo. Je močne in grmičaste razrasti, s tankimi stebli in drobnimi cvetovi, ki se razcvetajo vse poletje. Po navadi so beli, pri nekaterih sortah tudi rožnati in celo dvojni. Ti so posebno cenjeni za rezano cvetje. Zraste do 80 cm v višino in do 40

cm v širino. Sadimo jo na cvetlično gredo, kjer bo s svojo megličasto pojavnostjo lepo zapolnila vrzeli na gredi, ki nastanejo, ko po cvetenju porežemo ostrožnike ali volčje bobbe in ko poleti vzhodnjaški mak za nekaj časa izgine. Sadimo jo tudi v družbo rmana, jetičnika, grozdaste plamenke, ivanjščic in mačje mete. Med njimi deluje kot pajčolan. Je ena izmed bolj cenjenih trajnic za rezano cvetje in jo v cvetličarstvu množično uporabljajo – tako zelenje kakor tudi cvetove, ki so lepi sveži in tudi posušeni.

Besedilo in fotografije: **Bernarda Strgar Satler**

▲ *Gypsophila paniculata*, latnata sadrenka, na cvetlični gredi v družbi perovskije in monarde deluje kot pajčolan. Cenjena je tudi za rezano cvetje.

▼ *Gypsophila repens*, plazeča sadrenka, je nizko rastoča trajnica. Odlična je za skalnjake in za prekrivanje suhih zidov ali brežin. Cveti vse poletje do jeseni. Sadimo jo lahko tudi na grobove.

